

במדינה

צייד הנאצים

— צייד הנאצים

או צייד פירסומת?

שמעון ויונטל, צייד הנאצים הנודע, הצי ליה לעורר בארץ חד לא מבוסס, עת הכי ריו, בהגיעו ללוד לפני זמן קצר, כי גילה את כתובתו של הר"ר מנגלה המפורסם, הפושע הנאצי המבוקש ביותר אחרי אדולף אייכמן. אולם הד זה היה כאין וכי אפס, לעומת ההזעזעו שערורו דבריו אצל צייד נאצים אחר — טוביה פרידמן, תושב חיפה ומנהל המכון לדוקומנטציה בישראל לחקר פעולות הפושעים הנאצים.

שמעון ויונטל הוא שחצן המתפש פיר סומת בכל מחיר, אופורטוניסט יהיר המתקשט בנוצות לא לו, תקף פרידמן בזעם, בראיון מיוחד עם כתב העולם הזה. "מה פתאום, ברגע שירד ממדרגות המטוס, הוציא ויונטל מכיסו פתק, ניפנף בו בדרמטיות, והודיע שהביא איתו את כתובתו של ד"ר מנגלה? מה אנתנו כאן בישראל — אידיורי טים, מטומטמים, שאפשר למכור לנו הכל? אני אישית מסרתי, עוד לפני שלושה שבועות, לשר יוסף אלמוגי את כל המיסמכים בדבר מקום הימצאו של ד"ר מנגלה, והשר העביר את החומר ישירות לידי ראש הממשלה. פתאום בא ויונטל ומנפנף פתקים בשדה התעופה."

מסלף את ההיסטוריה. טוביה פרידמן מן מדבר בהתרגשות רבה. משפתחו נהר גה על-ידי הנאצים, את ילדותו בילה ב"מחנות ההשמדה. אחרי מלחמת העולם ה"שנייה התרכז בציד פושעים נאצים והשתתף בפעולות אירגון הבריחה. שהתפעל על ידי יהודים מכל העולם, בפיקוח יהודים מ"ארץ ישראל, ועסק בהברחת פליטי השואה לארץ. "עשר שנים אכלתי מיונטל צפר דעים" וזעם הצייד מחיפה, "ולא הבנתי עכשיו, אינני יכול להתאפק יותר, ויונטל מסלף את ההיסטוריה לצרכיו האישיים. רדיפת הנאצים היא דבר קדוש. אסור ש"תהיה בה תחרות פרועה, אלא כל הגורמים חייבים לשתף פעולה."

חיפוש בארבעימאות דולר. קרבות מלחמת העולם השנייה עוד לא שכחו, כאשר שר הקים פרידמן את המכון לתיעוד פשעי הנאצים בווינה. "עשיתי זאת בהתאם לבקשתם המפורשת של אשר בן-נתן, מרדכי

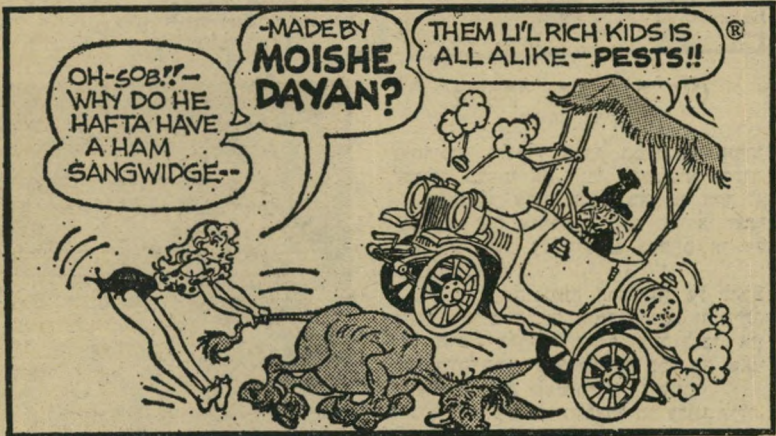
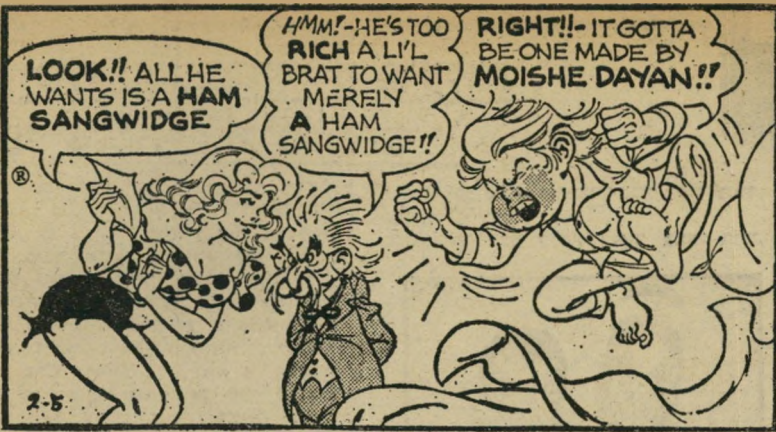
"כך זה מקובל. רק עם היום".
ד"ר גרדי, כאיש ציבור, הסבור אתה ש"מישהו אחר צריך לדבר במקומי?"
"רק לומר. רק לומר."
אריה צימקוב, כתב ידיעות אחרונות, 50, ארבע שנים צנור, מייצג את הקו הליברלי במועצה: "יש להכניס דם צעיר יותר למועצה". קובע הוא. "שייצג את הנוער. סטודנט למשל. מישהו שגמר צבא".
"איזה קריטריון מנחה אותך כצנור?"
"בראש וראשונה — מתן חופש מירבי לצופה לראות את הסרט — אלא אם כן אני משוכנע שהסרט יפגע ברגשות לאומיים, דתיים, או אדתיים."
מרים אשכולי היא מחנכת. ניהלה סמינר למורים, כיום מחנכת בסמינר ל"מורים ע"ש חיים גרינברג. צנורית זה 15 שנה, השתמשה בחוט שלה כאשה כדי לא לגלות את גילה. גם לא את המונחה. כיצד היא מצונרת? לפי אילו קני מידה? קשה מאוד להרכיב קריטריונים בעבודה כשלו. מה דרושה, הייתי אומרת, רגישות מסוימת, רגישות שמתנה עם הזמן, עם המסגרת שבה אנו חיים."

ד"ר יוסף ברוך בן-אור, סמנכ"ל משרד הסעד, לדבריו בן 44 — הבייבי של המועצה. למרות זאת — כבר חמש שנים על משמרתו. דתי, ממושקף, בעל שיער אדמוני, לא התלהב הדוקטור כלל וכלל בתחילה להתראיין או להצטלם. בניגוד לרבים מחבריו, בן-אור דווקא ב"עד חלופי משמרות במועצה — אולם נד"הר שלא לעורר עליו את חמת הקוללות: "אינני מתכוון לחלופין בגלל הגיל, הוא מקפיד לציין. "הגיל — בכלל איננו גורם." מה דעתך על ההתקפות על המועצה, לפיה היא שמרנית מדי?"

"לדעתי, אנו שמרנים פחות מדי." "האם היית רוצה להחמיר את הצנורות?" "לא לא. בזאת אין צורך." "מה דעתך על חותמת הדעת של הפרופסור רים של האוניברסיטה העברית בירושלים, שהיו בעד הקרנת חור?" "הם אינם יכולים לקבוע, אין להם הכשרה מיקצועית בענייני ביקורת סרטים." "ומהי ההכשרה המיקצועית שלך לכך?" "אני פועל לפי החוק, אין לי הכשרה מיקצועית מיוחדת, אך אני מורה, עורך דין, וד"ר לפילוסופיה."

ליעזר רובינשטיין, 56, יהודי דתי, פקיד בכיר במשרד הסעד, חבר ה"מועצה, ארבע חמש שנים. איננו זוכר. כתב רשימות בהצופה ובמעריב. "קשה מאוד לקבוע קריטריונים. הצנור הבריטי, בזמנו, סיפר שקריטריונים לא היו לו, אבל מה שהוא רגיש הוא ידע בדיוק. אצלי — הרגישות היא לא כלי-כך בענייני מין, כמו בענייני אלימות." "עקב נש", לשעבר דובר המשטרה, ו"כיום מנכ"ל קרו הנגב. המנהלת את מידר ש"ת שדה-בוקר, גילה כישורים דיפלומטיים מפתיעים, הצליח לא לומר לי כלום — בלי לסרב לי בפרצוף. בשיחתנו הטלפונית הראשונה סיפר לי כי הוא עסוק נורא, ביקש לחתום את השיחה למחר בשבע ו"חצי ערב. אלא שלמחרת בשבע וחצי ב"ערב הוא לא ניתן לאיתור."

חרי שכלי-כך הרבה היפנו אותו אליו, שמעתי לעצה, ופניתי ל"ד"ר ה"מועצה, לוי גרי, בן 59, סמנכ"ל לתפקידים מיוחדים במשרד הפנים, 12 שנה מלך ה"צנורה. על ספל קפוצינו בקפה תל-אביבי, הס"ביר המלך את דעתו על גילם של רעיו: "איננו חושב שהגיל מפריע. לכל אחד יש הרי ילדים, ואנו מכירים את הדור הצעיר." מדוע אישרתם סצינות עירום בתיאטרון, שכמותן פסלתם בסרטים?" "אנו לוקחים בחשבון שלתיאטרון הול"כים בדרך-כלל קהל מבוגר יותר מאשר ל"סרטים. מלבד זה, אם מישהו יבוא פעם לתיאטרון כדי לראות את העירום, יכול להיות שהוא יימשך ויבוא גם להצגות תיאטרון אחרות." "על איזה בסיס אתם מאשרים או פוס"לים סצינות אונס?" "אישרנו אונס בסרטים כשלא היה גס." "האם לדעתך פועלת הצנורה כהלכה?" "אנו דואגים לשפר. לאחרונה, נפגשנו לראשונה מאז הוקמה הצנורה, עם שר הפנים." "האם זה נכון שהשר שאל אתכם אם יש מקום לביטול הצנורות?" "נכון."

קריקטורה בהמשכים של ל"ל אבנר

הצדיק הידוע, משה דיין

שם. והוא יכול לפגוע בתדמיתו בעיני ה"עיתונים. ויונטל איננו צייד נאצים. הוא צייד כותרות בעיתונים."

הווי

משה דיין

יהודה המכבי

בישראל, ש"רהביטחון הוא דמות פוליטית, מן השורה הראשונה, אמנם — אך מן השורה. עם יותר כריזמה, פחות כריזמה — אך אפילו לדעת מעריציו הנלהבים ב"יותר, הוא רק בן-אגוש.

לא כן בעולם הרחב. שם, מסתבר, מצ"ט טייר משה דיין בעיני ההמונים כדמות מאגית, המסמלת לא רק את ישראל של היום, אלא גם את המסורת היהודית בת אלפי השנים. משהו מעין יהודה המכבי של 1971 — השומר באותה קנאות על גבול הסואק ועל דיני התורה גם יחד.

דיון והחזיר. השקפה פנטסטית זו כאה השבוע לידי ביטוי באחת מסצירות הקאריקטורות המפורסמות ביותר בארצות הברית — זו של ל"ל אבנר — אבנר ה"קטן. אבנר הקטן ושאר דמויות הסצירה מלחיים את הציבור האמריקאי מזה שנים, בסצירת ההרפתקאות המצויירות שלהם ב"עיתונות, השבוע, השתלשל סיפור ההרפת"קאות כדלקמן:

החתיכה (חשופה תמיד, אם שייך ואם לא שייך): "תראה, הילד רוצה רק כריך כותליחזיר. זה הכל."

הזקן החכם: "לא יתכן. המירחח הקטן והעשירי הוא מבקש סתם כריך?"
הפירחח הקטן והעשירי (מזנק בצעלה): "צדקת! אני רוצה כריך שהכין אותו משה דיין."

החתיכה (בייאוש): "לכל הרחות. מדוע הוא היה מוכרח לבקש כריך חזיר — עשירי וזקא בדי משה דיין?"

הזקן החכם: "הפירחחים העשירים האלו, כולם אותו דבר — שרצים אחד אחד. ר"צים תמיד רק את מה שאין."

אבסורד. הרעיון המסוכך הטמון ב"קאריקטורה פשטנית זו, המדברת אל לב מיליוני אמריקאים יותר מעשרה מאמרים ראשיים כבדי-סבר, נועד להראות את ההש"תוללות הסרת-הטעם של בני-הנוער, המי"ר ציגם על-ידי הפירחח, המציג דרישה אב"סורדית שאינה ניתנת למילוי. ומה יותר אבסורדי, כמובן, מאשר משה דיין, שומר גחלת ישראל וקדושיה, המכין כריך של בשר-חזיר?

על עצמו זכות ראשונים, כאילו הוא זה שהביא לתפיסת אייכמן, מתרעם פרידמן. האמת היא, לדבריו, שהוא היה זה הראשון שהפעיל את העניין, כפי שיכולים לאשר אשר בן-נתן ופרופסור טרסקובר. "אלא שאין כל צורך לדבר על כך היום בכלל, כי תפיסת אייכמן הייתה דומה לפירמידה, שכל המשתתפים בה שיתפו פעולה יחד." לא רק בפרשת אייכמן נטל ממנו ויונטל את זכויותיו, מתריע פרידמן. בכלל, הוא מנצל את עובדת ישיבתו בווינה, מציג את עצמו כגוף המרכזי בציד הנאצים, ואת

צייד-נאצים פרידמן ופלאקאט נאצי

שחצן, אופורטוניסט, רוף פרסומת

פרידמן, היושב בחיפה הנידחת, כסוכן שלו. ויונטל אוסף כספים בכל העולם, ובאותו זמן בונה לעצמו בית פרטי ליד וינה, חוקף פרידמן את יריבו.
צייד כותרות. אין אלו הטענות ה"יחידות שיש לצייד החיפאי נגד יריבו ה"קולו של ויונטל נגד זה שבגרמניה אין כל הרשעה נאותה על טשעים נגד האנושות והשמדת-עם? מבקש הוא לדעת. "וראי, נושא כ"ז לא כדאי לויונטל להעלות שם, בגרמניה, נושא כזה איננו פופולארי

בן-ארצי ואחרים ממנהיגי אירגון הבריחה שפעלו אז באירופה," אומר הוא.
את ויונטל הכיר, לדבריו, ב"1946, כא"שר הלה עסק אז גם הוא בעיר השדה לונג, בתעוד פשעי הנאצים. באותה תקופה דווקא שיתפו השניים פעולה. ב"1954 חיטל יונג טל את המכון שלו, ומכר את הדוקומנטים ל"ד"ושם ב"400 דולר."

מי תפש את אייכמן. כדוגמה קלא"סית לסיבת התנגדותו לויונטל, מצביע פרידמן על פרשת אייכמן. "ויונטל נטל